

Möte i rådet för den officiella statistiken 2018-10-25

Närvarande:

Joakim Stymne	SCB
Maria Hemström-Hemmingsson	Försäkringskassan
Carina Gunnarsson	Medlingsinstitutet
Christina Jönsson Adrial (<i>ersätter Gunilla Herdenberg</i>)	Kungliga Biblioteket
Herman Sundqvist	Skogsstyrelsen
Mona Heurgren (<i>ersätter Olivia Wigzell</i>)	Socialstyrelsen
Gustav Ebenå (<i>ersätter Robert Andrén</i>)	Statens energimyndighet
Göran Löfquist (<i>ersätter Christina Nordin</i>)	Statens Jordbruksverk
Peter Fredriksson	Skolverket
Sverker Härd	Myndigheten för Kulturanalys
Björn Risinger	Naturvårdsverket
Ole Settergren (<i>ersätter Daniel Barr</i>)	Pensionsmyndigheten
Marie Haldorson	SCB
Bodil Mortensson	SCB

1. Inledning

Mötet inleddes med att Joakim Stymne hälsade alla välkomna. Ett särskilt välkommen till Björn Risinger, Naturvårdsverket och Ole Settergren, Pensionsmyndigheten då dessa myndigheter har roterats in i Rådet för den officiella statistiken fr.o.m. 2018.

Dagordningen godtogs och fastställdes.

En kort presentationsrunda av alla närvarande genomfördes.

Joakim Stymne berättade om den omlokalisering från Stockholm till Örebro som SCB genomfört under perioden april 2017 – april 2018. Omlokaliseringen är avslutad. Ledningsstaben, f.d. GD-stab, har förändrats och delar av den gamla staben har flyttats över till andra delar av organisationen. Ledningsstaben ansvarar för den nationella och internationella samordningen, kontakter med regeringskansliet samt stöd till SCB:s ledning. Chef för Ledningsstaben är Marie Haldorson, som tillträdde 15 oktober.

Fr.o.m. 1 januari 2019 skapas en ny samlingsavdelning på SCB, idag finns två avdelningar. På den nya avdelningen samlas kompetens kring samlingsfrågor och SCB utökar arbetet med att hitta nya datakällor.

Enligt Rådets rotationsordning roterar de statistikansvariga myndigheterna, SAM, i alfabetisk ordning. Förra året tillkom Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFOF) som ny statistikansvarig myndighet. Rotationsordningen ändras så att nytillkomna SAM placeras sist i den alfabetiska ordningen. Detta innebär att MFOF roteras in tillsammans med Universitetskanslers-ämbetet 2021.

2. Kvalitetsutvärderingen 2017

Joakim Malmdin, SCB:s kvalitetschef, presenterade kvalitetsutvärderingen av den officiella kvaliteten. Presentationen bifogas mötesanteckningarna.

Under perioden 2012 - 2015 gjordes tre utvärderingar/utredningar av den officiella statistiken: Eurostats *peer review*, Riksrevisionens granskning och Bengt Westerbergs statistikutredning.

Lagen om officiell statistik uppdaterades 2013. En ny föreskrift om det nya kvalitetsbegreppet togs fram. SCB har även tagit fram en föreskrift om att en kvalitetsdeklaration ska finnas när den officiella statistiken offentliggörs. En tredje föreskrift, som handlar om hur den officiella statistiken ska utvärderas, togs också fram.

Regeringen vill kunna se tillståndet avseende kvaliteten i den officiella statistiken, SCB ska rapportera till regeringen senast den 31 mars varje år för de produkter som är aktiva och som har publicerats under föregående år. Kvaliteten utvärderas dels på statistikområdesnivå, dels på produktnivå. I mars i år beslutade SCB om riktlinjer för vad som är officiell statistik. I korthet säger riktlinjen att återkommande och anslagsfinansierad statistik är officiell samt att även europeisk statistik

är officiell statistik. Om en SAM vill undanta statistik från att vara officiell så ska det dokumenteras och motiveras.

En första kvalitetsutvärdering har genomförts avseende 2017. Alla SAM svarade för såväl statistikområde som statistikprodukter. Resultatet publicerades i Rapporten för Sveriges Officiella Statistik (SOS-rapporten) 2017.

https://www.scb.se/contentassets/8cc32413ad5645c6946595f5f44356db/ov9999_2017a01_br_x43br1801.pdf

På SCB arbetar vi vidare med svaren för de produkter SCB ansvarar för sedan utvärderingen.

En ny utvärderingsomgång har startat. Formulär för bl.a. kvalitetsutvärdering skickades ut till SAM i början av oktober. Resultatet kommer att presenteras i SOS-rapporten för 2018 som lämnas till regeringen senast 31 mars 2019 och därefter publiceras på SCB:s hemsida.

I och med den nya riktlinjen för vad som är officiell statistik kommer det att skapas ett antal nya officiella statistikprodukter på SCB. Vi har även arbetat vidare med en översyn av statistikområdesindelningen. Det kan t.ex. finnas produkter som kanske borde ligga i ett annat statistikområde, nya statistikområden kan behöva skapas. En översyn av statistikområdesindelningen kommer att diskuteras inom SOS-systemet.

I den efterföljande diskussion framfördes frågan att vad som är officiell statistik kan bli knepig för myndigheter som är både förvaltningsmyndighet och SAM. Mängden officiell statistik kan bli oerhört stor. SCB svarade att riktlinjen ska ses som en riktlinje och är inte en föreskrift och man får ha en pragmatisk inställning.

En annan fråga som framfördes handlade om översynen av statistikområden. Vilka problem med nuvarande statistikområden kan översynen vara lösningen på? Hur ser processen ut? Vissa statistikområden har kanske inte den inriktning som var avsikten från början. En del företeelser i samhället kanske inte fångas upp i de statistikområden som finns nu. SCB har påbörjat arbetet internt för de statistikområden som SCB ansvarar för och kommer att kontakta SAM nästa år. SCB ser ett värde i att statistikområdesöversynen kan resultera i en gemensam hemställan från samtliga berörda SAM till regeringen.

Översynen av statistikområden mottogs positivt av deltagarna. Några av de deltagande myndigheterna såg behov av förändringar inom sina områden.

3. Målbild för den officiella statistiken

Joakim Stymne inledde med en överblick av den officiella statistiken. Den officiella statistiken regleras av LOS (2001:99) och FOS (2001:100), består av 28 SAM, 22 ämnesområden och 112 statistikområden. I SCB:s förordning och instruktion står att SCB ska samordna systemet för den officiella statistiken, verka för samarbete mellan SAM, ge råd och stöd i principiella frågor som rör den officiella statistiken.

Den officiella statistikens roll är viktig för demokratin och åtnjuter stort förtroende. Hur behåller vi och månar om det förtroende vi har? Hur kan vi stärka och vårda varumärket officiell statistik?

Det finns hot mot förtroendet för statistik, bl.a. kan det vara svårt för medborgarna att värdera kvaliteten och förtroendet för auktoriteter minskar.

Officiella statistikens styrkor:

- Lagstadgat, lagskyddat, kvalitetssäkrat
- Staten trovärdig avsändare
- Lång historia, etablerade källor
- God samverkansstruktur – samråd, erfarenhetsutbyte

Officiella statistikens svagheter:

- ”Sveriges officiella statistik” är ett svagt varumärke – okänt begrepp för de flesta
- Decentraliseringen av statistikansvaret riskerar bidra till fragmentering
- Varierande grad av uppfattat värde för enskild SAM att vissa av de egna statistikprodukterna är officiell statistik
- Begränsat intresse för enskild SAM för den egna rollen i statistiksystemet, utöver ansvaret för vissa egna statistikområden
- Begränsad förmåga inom systemet att formulera och svara på frågor om medborgarnas behov av den officiella statistiken som helhet – identifiera nya ämnesområden, eller åtgärda redundanser, etc

SCB föreslår att ett arbete inleds för att formulera en målbild för den officiella statistiken. Exempelvis hur ska den officiella statistiken beskriva hela samhället för medborgarna 2025?

- Hur ska Sveriges Officiella Statistik uppfattas som varumärke?
- Hur säkerställs relevant, kvalitetssäkrad tillgänglighet för den officiella statistiken som helhet?
- Hur undviks vita fläckar på ämneskartan?

Finns det behov av och förutsättningar för fler gemensamma ansatser på ett övergripande plan?

- Mer av gemensamt verksamhetsstöd?

- Mer av gemensamma publiceringsplattformar?
- Mer av gemensam ämnesdesign på ämnesområdesnivå?
- Mer av gemensamma verktyg?

Förslaget mottogs positivt, många av deltagarna menade att det är bra att göra ett arbete gemensamt bland alla SAM. Man såg också fördelar med att stärka varumärket officiell statistik. Rådet för den officiella statistiken ger statistikchefsguppen i uppdrag att konkretisera hur ett målbildsarbete utformas. Detta uppdrag kommer att presenteras för vid statistikchefsmötet den 9 november. Resultatet av arbetet redovisas vid rådets möte hösten 2019.

4. Datainspektionen i ett statistikperspektiv

Lena Lindgren Schelin, generaldirektör på Datainspektionen, presenterade Datainspektionens verksamhet.

Datainspektionens uppdrag är att

- arbeta för att människors grundläggande fri-och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter
- underlätta det fria flödet av sådana uppgifter inom EU
- verka för att digitaliseringens möjligheter tillvaratas –samtidigt som den personliga integriteten skyddas
- verka för att god sed iakttas i kreditupplysnings-och inkassoverksamhet

Datainspektionen arbetar med sitt uppdrag genom bl.a. tillsynsverksamhet och tillståndsgivning. De har nyligen avslutat tillsynen av efterlevnaden av myndigheters skyldighet att utse dataskyddsombud och att rapportera in dem till Datainspektionen.

I samband med att GDPR infördes i maj 2018 ändrades myndighetens inriktning. Nya regelverk har tillkommit på i princip alla områden man är verksam inom. Man har expanderat verksamheten, från att ha varit runt 50 anställda innan GDPR till att nu vara cirka 100 i slutet av året.

GDPR har fått stor genomslagskraft även utanför EU. Handelspartner utanför EU behöver förhålla sig till GDPR för att inte förlora marknadsandelar inom EU.

Cyberhot har ökat, t.ex. genom intrång hos en myndighet för att komma åt en annan myndighets uppgifter.

Det behövs såväl högre medvetenhet som säkerhetskultur i och med att hoten och riskerna har ökat.

En annan aspekt är hur man ska hantera utkontraktering av verksamhet till annan part.

Det är viktigt att man på myndigheterna har kontroll på sina processer och har dokumentation. Den som är personuppgiftsansvarig måste kunna visa att man har tagit sitt ansvar och visa att man har gjort riskanalyser etc.

En diskussion följde hur statliga myndigheter ska förhålla sig till GDPR. I Sverige finns även en nationell lagstiftning som kompletterar GDPR. Många SAM har utlämnandeärenden av data till forskare. Hur säkerställer vi att universiteten har full koll när de tar emot data av oss?

5. Nätverk för jurister och dataskyddsombud

Joachim Angermund, SCB:s chefsjurist, och Daniel Granqvist, SCB:s dataskyddsombud, presenterade ett förslag om att inrätta ett nätverk för jurister och dataskyddsombud inom ramen för Rådet för officiell statistik. Syftet med nätverket är att lära av varandra, utbyta erfarenhet och idéer samt vara ett kontaktnät. Utlämnandeärenden, röjanderiskhantering etc. Flera SAM uttryckte stöd för ett nätverk och en förfrågan om deltagande kommer att skickas ut till kontaktpersonerna på varje SAM.

6. Övriga frågor och nästa möte

Inga övriga frågor framfördes. Joakim Stymne tackade deltagarna och tackade särskilt de två utrotterande myndigheterna, Medlingsinstitutet och Kungliga Biblioteket representerade av Carina Gunnarsson och Christina Jönsson Adrial.

Nästa år tillkommer Sveriges Lantbruksuniversitet och Riksgälden som deltagare i Rådet för officiell statistik.

Nästa möte blir den 10 oktober 2019 (13.00 – 16.00) i SCB:s lokaler i Stockholm.